

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent

Autor/ka práce: Tereza Fridrichovská

Název práce: Sociologická analýza rekruční fáze kvalitativních projektů, zejména focus groups, v praxi marketingového výzkumu

Vedoucí práce: Hynek Jeřábek

Oponent/tka: Martin Buchtík

Navržené hodnocení: velmi dobře

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíl práce je explicitně uveden v úvodu: Str. 5 – „Cílem mé bakalářské práce je zmapování rekručního procesu kvalitativních výzkumů“ a je dále specifikován na str. 19 – „Cílem mé bakalářské práce je zmapování rekručního procesu s využitím rekrutátorů s ohledem na nejčastější chyby, které se v praxi dělají, případně které jsou dány nedostatečným nastavením ze strany kvalitativních standardů Simaru/ ICC/ESOMAR10(viz příloha), tedy pravidel, kterými se rekrutátoři při své práci musí řídit“, a také v závěru na str. 62.

Téma považuji za velmi důležité a neprobádané a z tohoto pohledu za **velmi dobře zvolené** pro tento typ práce. Závěry jsou omezené především volbou cílové populace výzkumu, jejíž problémy zmiňuji dále. Z hlediska struktury textu bych uvítal, aby byla v závěru zopakována hlavní zjištění práce. Jedinou výtku mám k zařazení kapitoly 5 (str. 30). Ta patří více dopředu.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty? Autorka se opírá o

Využíváte relevantní odborné texty, včetně cizojazyčných. Rozsah odpovídá požadavkům kladeným na bakalářskou práci. Chybí mi texty k online FG (respektive blogy, deníky...) nebo k problematice rekrutace, či tazatelských sítí. Přehledová studie, která se zabývá spíše vývojem metody než jejím využitím, tak nenavazuje na empirickou část práce.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Vzhledem k tomu, že se sama zaměřujete na způsob výběru a zdůrazňujete jeho důležitost, kladl jsem na tuto část vaší práce pozornost také. **Způsob definice cílové populace považuji za nevhodný. Výrazně chybí informace ze strany zadavatele, jeho pohled na problematiku, případně představitelů v práci často zmiňovaného SIMARU.** Tento jednostranný pohled nemůže naplnit cíl práce, kterým je mimo jiné „odhalit nejčastější chyby“.

Jsem také přesvědčen, že **nebylo vhodné zvolit jako cílovou skupinu pouze velmi zkušené rekrutátorky.** Jejich postoj k vykonávané činnosti, a tím i problémy, překážky a vůbec pojmání práce jako zaměstnání. Výroky vašich respondentek berete jako fakta, zcela nekriticky, nepočítáte s tím, že se stylizují, něco vám zamlčují, zvýrazňují náročnost své práce.

Připomínky spíše dílčího charakteru:

- V práci sice uvádíte, že sama máte určitou praxi v oboru, ale vůbec nereflektujete, zda tento fakt nemůže ovlivnit výsledky, nakolik jste mohla vést rozhovor tak, aby naplnil vaše představy o tématu. Například: znala jste respondentky před dotazováním?
- Není k dispozici ani ukázka přepisu jednoho rozhovoru, nemohu tak posoudit způsob jeho vedení.
- Str. 40: Podle mého soudu byste měla alespoň ukázat celkový výčet agentur, pro které rekrutátorky pracují.
- Jen informačně: Odměna za 1 narekrutovanou osobu se pohybuje kolem 200 Kč. Při rekrutování cca 50 účastníků týdně jde o celkový měsíční příjem alespoň 40 000Kč. To mi přijde jako informace, kterou jste rozhodně měla zmínit.
- Str. 35: Uvádíte, že jste kontaktovala řadu rekrutátorů. Považoval bych za vhodné v práci uvést, jakým způsobem byli kontaktováni a na co byli dotázáni, případně k čemu jste na základě této sondy dospěla.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Kvalita argumentů je dobrá, pokud přihlédnu k omezením způsobené nevhodnou volbou cílové populace. Celý analytický text je **převážně deskriptivní**, ukazuje názory rekrutátorek na různé fáze rekrutačního procesu spíše než že byste data z rozhovorů nějak analyticky interpretovala. Mám několik dílčích výhrad:

- Neproblematizujete fakt, že rekrutátorky využívají vlastních databází kontaktů (str. 49 a jinde). Je to v pořádku? Ví to agentury? Neměly by agentury mít vlastní databáze, které mohou lépe kontrolovat?
- Kapitola 7. 3. (str. 47) popisuje doporučení k postupu zadání rekrutace, ale není zřejmé, zda vychází z rozhovorů nebo z vaší zkušenosti.
- Str. 53: Z použité citace paní I (uprostřed) vyplývá, že existuje skupina „profesionálních“ účastníků FG, kteří aktivně kontrolují, kdy se FG účastnili naposledy. Je to opravdu tak? Pokud ano, pak to vnímám jako problematické téma, kterému v práci není věnována pozornost.
- Na str. 49 (bod 9) uvádíte, že rekrutátorky nejsou přítomné u samotné FG, na str. 54 pak, že pokud respondent ví, že bude rekrutátorka na místě, spíš přijde. Bývají nebo nebývají tedy rekrutátorky na místě realizace výzkumu?
- Je názor rekrutátora na standardy SIMAR relevantní (str. 59)? Jaké závěry z toho lze vyvodit?

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Jasně odlišujete svá tvrzení od tvrzení převzatých, zdroje jsou řádně citovány, stejně jako ukázky z rozhovorů.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Vaše práce má **dobrou stylistickou úroveň** a až na drobné překlepy či nepřesnosti v citacích i další formální náležitosti. K formální podobě práce mám především dvě drobné (a málo významné) připomínky:

- Pokud citujete, pak závorka s citací má být před tečkou (viz. např. str. 4 ...*rozhovoru*“ [Merton...] by mělo být: ...*rozhovoru*“ [Merton...].).
- Odkazy na přílohy by měly odkazovat na konkrétní číslo přílohy.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Drobné komentáře, které jsou spíše informativního charakteru, v celkovém hodnocení jsem je příliš nezohledňoval.

- Na obálce práce je uvedena „Katedra sociologie a sociální politiky“ na titulní straně teze „Katedra veřejné a sociální politiky“. Tak jen, že jde o „Katedru sociologie“.
- Str. 7 – Z textu mi není jasné, jak souvisí sociometrie a psychodrama J.L. Morena s focus groups. Intuitivně tam nějakou vazbu Morena na FG vidím, ale asi ne skrze výše uvedené metody?
- Str. 7 – Je zde zmínka o telefonických FG. To mi přijde velmi zvláštní.
- Str. 10 dole: Přirovnávat období vývoje FG před a po Mertonovi s Lazarsfeldem k obdobím před a po Kristu, to je hodně smělé.
- Str. 12: Nepochybuju, že Malcolm Gladwell je známou celebritou. Ale je poněkud nadnesené tvrdit, že „ovlivnil světovou veřejnost“. Umíte to nějak doložit?
- Str. 13: Máte špatně odkaz – nikoliv Šamanová, ale Šamanová.
- Str. 13: Argumentace tvrzení, že by kvótní výběr je lepší než náhodný je přinejmenším zavádějící.
- Str. 14: Že je Disman považován za šířitele FG v ČR je zajímavé, ale v tomto kontextu je nezbytné to doložit.
- Str. 15: Nechce se mi věřit, že by saturaci tématu stačily 3-4 FG. Ale spolehlivě to odkazujete, jen mě to překvapilo.
- Str. 19: Volební preference a modely nejsou předmětem marketingového výzkumu. Bylo by vhodnější použít jiný příklad.
- Str. 31: Rozhodně neplatí, že hlavní výzkumné agentury lze ztotožnit s členstvím v SIMAR
- Str. 33: O co opíráte tvrzení, že se v komerční sféře dělá několik FG denně a v akademické sféře se vůbec nepoužívá.
- Str. 42: SIMAR definuje „dobrou praxi“, nemá nijak vysoké nároky. SIMAR tvoří (a hlavně platí) přímo jeho členské agentury, samy mezi sebou se na standardech domlouvají.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

V posudku je naznačena řada otázek k zodpovězení. Nadto mám dva specifické dotazy:

- Na str. 4, odst. 1. píšete o nutnosti dosáhnout „reprezentativity vzorku“ kvalitativních šetření. Co tím máte na mysli?
- Můžete zhodnotit míru sebestylizace vašich respondentek?

Celkové hodnocení práce:

Tato bakalářská práce splňuje požadavky na bakalářskou práci kladené. Téma je velmi dobře zvolené jak rozsahu bakalářské práce, tak i vzhledem k jeho nedostatečnému ukotvení v odborném diskurzu. Transparentně jste specifikovala oblast svého zájmu, teoreticky ji z dostupných zdrojů popsala (spíše než na dějiny mi ovšem přijde užitečnější se zaměřit přímo na praktické aspekty průběhu FG). Mé výhrady k práci směřují především k výběru respondentů, který považuji za nedostatečný a k absenci kritické reflexe jejich možné sebestylizace. Přestože mám k práci mám několik dalších výhrad (viz. výše), **práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako velmi dobrou**, zejména pokud u obhajoby rozptýlíte některé z mých základních pochybností ohledně analytické části práce.

Datum:

Podpis: